

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

BELGÜZAR ÇİMENDAĞ VE MEMET ERDAGÖZ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/25004

Karar Tarihi : 27/2/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Kenan YAŞAR

Metin KIRATLI

Raportör : Çağlar ÖNCEL

Başvurucular : 1. Belgüzar ÇİMENDAĞ

2. Memet ERDAGÖZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kanalizasyon sularının arıtım yapılmaksızın akarsuya dökülmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının, tam yargı davasının makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/7/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

5. Başvurucuların babası Bekir Erdagöz (muris) tarım ve hayvancılık faaliyetinde bulunduğu Kars'ın Susuz ilçesi, Porsuklu köyüne düzenli içme suyu şebekesi ile temiz su verilmesi ve su kirliliğinin önlenmesi için 10/8/2007 tarihinde Susuz Belediyesinden talepte bulunmuştur. Murise herhangi bir cevap verilmemiştir.

6. Muris, talebinin zımnen reddi üzerine 11/2/2008 tarihinde Susuz Belediyesi aleyhine işlemin iptali istemiyle Erzurum 2. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme 5/12/2008 tarihinde davanın kısmen kabulüne ve su kirliliğinin derhâl önlenerek gereken tedbirlerin alınması yönündeki talebin zımnen reddine ilişkin işlemin iptaline karar vermiştir. Anılan karar, temyiz edilmeksizin 19/3/2009 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Muris, su kirliliği nedeniyle uğradığı zararların tazmini ve idari yargı kararının uygulanması talebiyle 18/6/2009 tarihinde Susuz Belediyesine başvurmuştur. Talebi zımnen reddedilen muris 3/2/2010 tarihinde Susuz Belediyesi aleyhine Erzurum 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal ve tam yargı davası açarak 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Mahkeme 11/1/2011 tarihinde hizmet kusuru bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş, anılan karar temyiz ve karar düzeltme incelemesi sonucunda 30/1/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Bunun üzerine muris 2/4/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunarak Susuz Belediyesi tarafından köyünün yakınındaki akarsuya arıtma yapılmadan kanalizasyon şebekesinin bağlandığını, bu nedenle köyde yaşayanların ishal, sarılık ve benzeri hastalıklara yakalandığını ileri sürmüştür. Bekir Erdagöz 9/10/2015 tarihinde vefat ettiğinden mirasçıları Memet Erdagöz ve Belgüzar Çimendağ'ın talebi gereğince incelemeye devam edilerek 1/2/2018 tarihinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ve dosyanın yeniden yargılama yapılmak üzere mahkemeye gönderilmesine karar verilmiştir (*Binalı Özkaradeniz ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/4686, 1/2/2018).

10. Mahkeme, anılan ihlal kararı gereğince 18/5/2018 tarihinde Bekir Erdagöz'ün mirasçıları sıfatıyla başvuru lehine 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Süreci

11. Başvurucu Memet Erdagöz 9/9/2009 tarihinde Kars Belediyesine (Belediye) başvurarak Kars şehir kanalizasyonunun ve Belediyeye ait mezbaneninin atık sularının arıtılmadan Kars Çayı'na dökülmesi nedeniyle oluşan su kirliliğinin önlenmesine ilişkin gerekli önlemlerin alınmasını talep etmiştir.

12. Belediyenin anılan başvuruyu zımnen reddetmesi üzerine 21/12/2009 tarihinde Erzurum 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açan başvuru; dava dilekçesinde Kars Çayı'nın şehrin tek su kaynağı olduğunu, bu suyu insanların ve hayvanların kullandığını, ayrıca balık üretiminde önemli bir yeri olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu; şehirde yaşayanların ve hayvanların sık sık sarılık, ishal gibi bulaşıcı hastalıklara yakalandığını, önlem alınması talebiyle uyarılarda bulunulmasına rağmen kirliliğin önlenmesi hususunda bir tedbir alınmadığını belirterek zımnen ret işleminin iptalini talep etmiştir.

13. Mahkeme 3/11/2010 tarihinde davanın kabulü ile işlemin iptaline karar vermiştir. Gerekçede; Belediyenin kanalizasyon sistemini herhangi bir arıtmaya tabi tutmadan Kars Çayı'na bağladığı hususunun dosyada yer alan bilgi ve belgelerle sabit olduğunu belirtmiştir. Ayrıca insan sağlığı açısından konunun taşıdığı önem ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca su kirliliğinin önlenmesinin belediyelerin temel görevleri olduğunu

hatırlatarak başvuru Memet Erdagöz'ün Kars Çayı ve çevresinde meydana gelen su kirliliğinin derhâl önlenmesi ve gereken tedbirlerin alınması yönündeki başvurusunun reddine ilişkin dava konusu işlemin hukuka uygun olmadığı vurgulanmıştır.

14. Belediye, Mahkemenin iptal kararının hukuka uygun olmadığını öne sürerek temyiz talebinde bulunmuştur. Danıştay 22/5/2018 tarihinde mahkeme kararını gerekçeli onamış; kararda; 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8. ve 11. maddeleri uyarınca atık suların doğrudan veya dolaylı biçimde depolanması, arıtılması ve benzeri faaliyetlerin Belediyenin sorumluluğunda olduğu belirtmiştir. Ayrıca, 2872 sayılı Kanun'da belediyelerin atık su arıtma tesisleri yapması için süreler öngörüldüğünü ancak somut olayda atık su arıtma tesisinin mevzuatta öngörülen süre içinde faaliyete geçirilmediği gibi atık suların Kars Çayı'na döküldüğünü vurgulamıştır. Söz konusu gerekçeli onama kararı, karar düzeltme yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir.

15. Muris -oğlunun açtığı dava sonucunda- kesinleşen iptal kararının gereğinin yerine getirilmediği iddiası ile 20/5/2011 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde; Belediye tarafından kirletilen suyun Kars şehrinin her mahallinde kullanılan su kaynağı olması nedeniyle kirliliğin insan ve çevre sağlığını tehdit ettiğini, Mahkemeye iptal kararı verilmesine rağmen yargı kararının uygulanmadığını ileri sürerek 50.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir. Muris, yargılama devam ederken vefat ettiğinden başvuru mirasçı sıfatıyla davaya devam etmiştir. Mahkeme 11/4/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçede, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının (bkz. § 9) sonucu olarak başvuru lehine manevi tazminat ödenmesine karar verildiğini hatırlatmış ve idarenin eylemi karşısında duyulan elem ve ızdırabı hafifletme amacına ulaşıldığı belirtmiştir. Bunun yanında aynı taleple açılan her bir tazminat davasında tazminata hükmedilmesinin sebepsiz zenginleşmeye yol açacağını vurgulanmıştır.

16. Başvurular, temyiz talebinde bulunmuştur. Danıştay 18/2/2020 tarihinde Mahkemenin kararının usul ve kanuna uygun olduğu, ayrıca uyumsuzluk konusu olayda manevi zararın meydana geliş şekline göre yalnızca öleni ilgilendiren nitelikte olması nedeniyle murisin manevi zararının mirasçı başvurularda intikal etmeyeceğine ilişkin ek gerekçe ile onanmasına karar vermiştir. Başvuruların karar düzeltme talebi 17/6/2020 tarihinde reddedilmiştir.

17. Başvurular, nihai kararı 7/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 27/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

18. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 25. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez."

B. Danıştay İçtihadı

19. Danıştay Onuncu Dairesinin 8/11/2023 tarihli ve E.2020/1111, K.2023/6699 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Türk Medeni Kanunu'nun 25/4. maddesinde, manevi tazminat isteminin, miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçemeyeceği düzenlenmiştir. Manevi tazminat hakkı kural olarak zarar görene ait bir hak olmakla birlikte zarar gören, ölmeden önce dava açmış veya dava açma iradesini açıklamışsa manevi tazminat isteme hakkının mirasçılara intikal edeceği hususunda bir duraksama bulunmamaktadır."

20. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 8/2/2016 tarihli ve E.2015/2068, K.2016/193 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Mevzuatın değerlendirilmesinden, manevi tazminat, her ne kadar talep eden kişiyle doğrudan ilgili bir zarara ilişkin olabilir ise de, dava konusu işlem nedeniyle uğranıldığı iddia edilen manevi zararın tazmini istemi, netice itibarıyla bir paraya taalluk ettiğinden ve bu yönüyle mirası da etkileyeceğinden, bu davadaki isteğin yalnız öleni ilgilendiren davaya ait bir istem olarak kabul edilmesi mümkün olmayıp dava açılması ile mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olduğu hususu da dikkate alındığında davacının ölümü nedeniyle davayı takip hakkı kendisine geçen mirasçının, manevi tazminat istemi yönünden de davaya devam etme hakkına sahip olduğunun kabulü gerektiği sonucuna ulaşıldığından dilekçenin iptaline ilişkin hüküm fıkrasında hukuka uyarlık görülmemiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 27/2/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucular, Kars'ın tek su kaynağı niteliğinde olması nedeniyle burada yaşayanların ve hayvanlarının faydalandığı akarsuya Belediye tarafından kanalizasyon ve mezbaha atıklarının arıtım yapılmadan döküldüğünü beyan etmiştir. Söz konusu akarsuyun balık üretiminde de önemli bir yeri olduğunu belirten başvurucular, Belediyenin kamu sağlığını gözardı eden uygulamasının sonucu olarak yörede sık sık sarılık ve ishal gibi bulaşıcı hastalıkların görüldüğünü vurgulamıştır. Nitekim anılan hususları Mahkemenin kesinleşmiş iptal kararı gereğince sabit görülmesine rağmen belirtilen kararın Belediyece uygulanmaması üzerine açtıkları manevi tazminat davasının hukuka aykırı şekilde reddedildiğini ifade etmiştir. Başvurucular, ret kararının daha önce aynı konuda manevi tazminata hükmedilmesine dayandığını ancak belirtilen davanın Susuz Belediyesinin faaliyetlerine ilişkin olması nedeniyle dava konularının farklı olduğunu ifade ederek özel hayata saygı haklarının, işkence ve kötü muamele yasağının, mülkiyet haklarının ve sağlıklı çevrede yaşama haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde, atık su ihalesi için Belediye ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü arasında 2017 yılında imzalanan protokole binaen yapım işi ihalesine çıktığı, ihale sonucunda 24/2/2023 tarihinde yapım işine başlandığı belirtilmiştir. İki yıl sürmesi planlanan inşaat sonrasında Kars ilinden kaynaklanan atık suların ileri biyolojik arıtmaya tabi

tutulacağı ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki beyanlarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

24. Başvuru, Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

25. Başvuruya konu davada murisin ölümü sonrası yargılamaya devam edilmesi, yargılama sonunda aleyhlerine yargılama giderlerine hükmedilmesi ve davanın konusu olan manevi tazminat ile ilgili meşru menfaatlerinin olması nedeniyle başvurucuların mağdur sıfatları bulunduğu sonucuna ulaşıldığından açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Devletin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını etkili olarak koruma ve saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü vardır. Bu başvurularda devletin negatif veya pozitif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılabilmesi ise oldukça güçtür. Kaldı ki söz konusu başvurularda devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri yönünden uygulanacak ilkeler çoğunlukla aynıdır (benzer yöndeki karar için bkz. *Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karlık* [2.B.], B.No: 2013/6587, 24/3/2016, § 59).

27. Çevresel meseleler bağlamında devletin usule ilişkin yükümlülükleri daha önce Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında ortaya konulmuştur. Buna göre muhtemel olumsuz çevresel etkilerin önlenmesi veya en aza indirilmesi amacının gerçekleştirilebilmesi için sürece dâhil olan tarafların menfaatlerinin titizlikle değerlendirilmesi, bu değerlendirmenin sağlıklı şekilde yapılabilmesi için de ilgili tarafların sürece etkin katılımının sağlanması gerektiği tartışmasızdır (*Mehmet Kurt* [GK], B.No: 2013/2552, 25/2/2016, §§ 61-66; *Ahmet İsmail Onat* [2.B.], B.No: 2013/6714, 21/4/2016, §§ 79-81; *Fevzi Kayacan (2)* [2.B.], B.No: 2013/2513, 21/4/2016, §§ 56-61; *Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karlık*, §§ 64, 65).

28. Esasa ilişkin yükümlülükler yönünden ise kamu makamlarının özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının etkili şekilde korunmasını güvence altına almak için gerekli adımları atıp atmadığı önem taşımaktadır. Bu bağlamda söz konusu çevresel etki kapsamında karşı karşıya gelen menfaatler arasında adil bir dengenin tesis edilip edilmediği tespit edilmelidir. Bu alanda kamusal makamların sahip olduğu geniş takdir yetkisi dikkate alındığında çevresel meseleler bağlamında Anayasa Mahkemesinin görevi, söz konusu çevresel rahatsızlığın nasıl sonlandırılacağını veya etkilerinin nasıl azaltılacağını bizzat belirlemek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, yargısal makamlar başta olmak üzere kamusal makamların konuya gereken özenle yaklaşıp yaklaşmadıklarını ve ilgili tüm menfaatleri gözetip gözetmediklerini değerlendirmek durumundadır (*Mehmet Kurt*, § 78; *Ahmet İsmail Onat* §§ 87, 93; *Fevzi Kayacan (2)*, §§ 66, 67; *Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karlık*, §§ 70, 71).

29. Devletin Anayasa'nın 20. maddesi uyarınca kişilerin özel ve aile hayatlarına saygı hakkı çerçevesinde sağlıklı bir çevrede yaşamayı sağlayan koruyucu bir mevzuat

oluşturma ödevi yanında denetleme yapma ve çevreyi koruyucu fiili tedbir alma ve faaliyetlerde bulunma yükümlülüğü de bulunmakta olup bu kapsamda devletin hem kirlenmenin önlenmesi hem de doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi için gereken tedbirleri alması icap eder. Bununla birlikte hangi tedbirlerin alınması gerektiğı ve bu tedbirlerin nasıl uygulanacağı hususlarında kamu otoritelerinin geniş bir takdir yetkisi vardır (*Binali Özkaradeniz ve diğeri*, § 57).

30. Anayasa Mahkemesi; murisin vefatı üzerine başvuruca larca takip edilen Susuz Belediyesinin ilçenin atık sularını arıtmadan akarsuya dökmesine ilişkin bireysel başvuruda verdiği *Binali Özkaradeniz ve diğeri* kararında, ilgili yargı mercilerince başvuruca ların müdahale nedeniyle tazminini istedikleri manevi zarar taleplerinin reddedilmesinin başvuruca ların özel ve aile hayatlarına saygı haklarının ihlaline yol açtığını belirlemiştir. Ayrıca anılan kararda, manevi tazminata hükmedilmesinin başvuruca ların anayasal haklarının ihlali nedeniyle katlandıkları külfetin azalmasını sağlayacağı gibi benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi yönünden caydırıcı bir etki oluşturması bakımından da önem taşıdığını ifade etmiştir (*Binali Özkaradeniz ve diğeri*, § 66).

31. Somut olayda ise başvuruca ların olaya dair şikâyetlerinin özü, Belediyenin atık suları akarsuya kontrolsüz şekilde dökmesinin sonucu olarak meydana gelen manevi zararlarının tazmin edilmemesine ilişkindir. Mahkemece yargılama sürecinde murisin Kars ve Susuz Belediyelerine yönelik açtığı davaların dosyaları incelenmiş ve murisin yargılamaların devamı sırasında vefat etmesi nedeniyle Susuz Belediyesine karşı açtıkları tam yargı davasında başvuruca lar lehine manevi tazminat ödenmesine karar verildiğı belirlenmiştir. Mahkeme, bu tespitinin ardından başvuruca ların sebepsiz zenginleşmesine yol açacağını ifade ederek ret kararı vermiştir. Bunun yanında Danıştayın anılan kararı murisin manevi zararının mirasçı başvuruca lara intikal etmeyeceğine ilişkin ek gerekçe ile onadığı görülmüştür.

32. Öte yandan Mahkemenin gerekçesine konu yargılama süreçlerinin incelenmesi neticesinde murisin Kars ve Susuz Belediyelerine yönelik açtığı iki ayrı tam yargı davası olduğı ve -murisin vefatı nedeniyle- başvuruca lar lehine manevi tazminat ödenmesine karar verilen uyumsuzluğun Susuz Belediyesinin uygulamalarına ilişkin olduğı anlaşılmıştır. Ayrıca yargı mercilerinin gerekçelerinde murisin her iki belediye aleyhinde başlattığı yargı süreçleri arasında hukuki ve fiili irtibat bulunduğuna ilişkin bir tespite de yer verilmemiştir.

33. Oysa yukarıda anılan kanun maddesi (bkz. § 18) ve yargısal içtihat (bkz. § 20) karşısında murisin sağığında dava açarak ileri sürmesine rağmen manevi tazminatın mirasçılara intikal edemeyeceğine yönelik ek gerekçenin somut olaydaki uyumsuzluğu aydınlatacak nitelikte ve öngörülebilir olduğı söylenemez.

34. Sonuç olarak yargı mercilerince konusu ve davalı tarafı farklı olan iki davanın bir bütün hâlinde değeriendirilemeyeceğı, başvuruca ların atık suların döküldüğü akarsuyun Kars şehrinin tek su kaynağı olduğı, bölgede yaşayan insanların ve hayvanların bulaşıcı hastalıklara maruz kalmalarının sonucu olarak manevi zarara uğradıklarına ilişkin esaslı iddialarının değeriendirilmediğı görülmüştür. Buna göre somut olayda çevresel rahatsızlığa kamu makamlarının yol açtığı gözetildiğinde başvuruca ların anayasal haklarına yapılan müdahale neticesinde oluştuğı belirtilen manevi zararlarının karşılanmasına neden gerek olmadığı -başvuruca ların esasa etkili iddia ve itirazları ile birlikte- ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmaması nedeniyle başvuruca ların özel hayata saygı hakkı bağlamında kamusal makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğı sonucuna ulaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Başvurucular, tam yargı davası kapsamındaki yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

37. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

39. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1.B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

42. Başvurucular tazminat talebinde bulunmadığından ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması kararı ile yetinilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Erzurum 1. İdare Mahkemesine (E.2019/191, K.2019/603) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurulara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruçuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Danıştay Altıncı Dairesine (E.2019/22110, K.2020/1922) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/2/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.